

Список літератури:

1. Бердяев Н. О назначении человека / Н. Бердяев. - М.: Республика, 1993.- 383 с. (Библиотека этической мысли).
2. Бердяев Н. Философия свободы. Смысл творчества / Н. Бердяев. - М.:Изд-во Правда, 1989. – 607 с.
3. Докучаев. И. Ценность и экзистенция / И. Докучаев. - Спб.: Издательство «Наука», 2009. – 600 с. (серия «Слово о сущем»).
4. Достоевский Ф. Братья Карамазовы: Роман / Ф. Достоевский. - М.: Эксмо, 2008.- 928 с. (Библиотека Всемирной Литературы).
5. Крилова С. Краса людини: особистість, сім'я, суспільство (соціально-філософський аналіз): [монографія] / С. Крилова. - Ніжин.: Аспект-Поліграф, 2011. – 344 с.
6. Кьєркегор С. Или-или / [Пер. с дат. Н.В.Исаевой, С.А.Исаева]. – 2-е изд. – М.: Академический проект, 2014. – 775 с. (Философские технологии).
7. Хамитов Н. Философия человека: от метафизики к метаантропологии / Н. Хамитов. – Киев.: Ника-Центр, М.: Институт общегуманитарных исследований, 2002.- 334 с. (Серия «Проблема Человека»).
8. Хамітов Н. Люди тоски и люди скуки: [научно-популярное издание] / Н. Хамитов. – К.: Ника-Центр, 2016. – 125 с.

СІДЛЯРЧУК Ольга Романівна,
студентка магістерської програми
«Філософська антропологія та психоаналіз»
кафедри філософської антропології
Факультету філософської освіти і науки
НПУ імені М.П. Драгоманова

**АРТ-ТЕРАПІЯ І МОЖЛИВОСТІ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ:
УКРАЇНСЬКІ ОСОБЛИВОСТІ**

Події останніх років в Україні (Революція Гідності, анексія Криму, військові дії на Донбасі, волонтерство як громадянський рух), змінили історію і шлях розвитку нашої країни і постіндустріальне суспільство всього світу.

Україна подарувала світу «Майдан» – унікальне і самобутнє творення українського народу, де відбувалась не тільки боротьба за гідність і свободу народу, де під дією різних методів, технік і при сприянні мистецтва відбулось

відродження нації і в основу всіх перетворень в державі було поставлено людину з її цінностями і потребами, як пріоритет і основну мету подальшого розвитку.

Все, що відбувалось на Майдані, можна описати як арт-терапевтичний процес – це безперервна трибічна комунікація і динамічна взаємодія між трьома її елементами або учасниками – пацієнтом, арт-терапевтом і матеріалом або продуктом художньої діяльності [1, с. 71].

Арт-терапія – це напрям сучасної психотерапії, що швидко розвивається та стає все популярнішим як наукова теорія і як терапевтична практика.

Арт-терапія (лат. *ars* - мистецтво, грец. *arttherapeia* – лікування (терапія мистецтвом) являє собою методику лікування за допомогою мистецтва. Сьогодні вважається одним з найбільш м'яких, і ефективних методів, що використовуються в роботі психологами, психотерапевтами, педагогами і соціальними працівниками. Данна методика належить до найдавніших і природних форм корекції емоційних станів, не має протипоказань і обмежень. Важливо, що будь-яка людина навіть самотійно, без допомоги фахівця, може займатися арт-терапією. Це допомагає зняти психологічну і емоційну напругу.

Арт-терапія як напрям психотерапії, пов'язаний з дією різних засобів мистецтва на людину, застосовується як самотійно, так і у поєднанні з медичними, педагогічними і іншими засобами.

Серед форм арт-терапії виділяють дві основні: індивідуальну і групову терапію. В Україні перевагу має використання саме групової форми терапії. Потреби у групових заняттях арт-терапією зростають і набувають популярності. Є потреба працювати над психічним здоров'ям і входженням у мирне життя великих груп військових, волонтерів, сім'ї загиблих та біженців з окупованих територій. Особливої уваги потребують ті, хто зазнав тортур і полону на війні. Після воєнних подій в Україні буде робота над відновленням української ідентичності і менталітету та психічного здоров'я учасників війни, що мають загрозу для оточуючих.

На думку І.П. Богданцевої, у сучасній арт-терапії можна виділити два основні напрямки. Представники першого використовують готові твори професійних митців. Позитивним моментом, безумовно, є найвищий рівень творів в результаті переживань, закодованих у них. Представники другого напрямку використовують самотійну творчість клієнтів, або учасників груп. Позитивним моментом є саме власна творчість [2, с. 79].

Методи арт-терапії близькі до ментальності українців, для яких характерна орієнтація скоріше на емоційно-образне переживання, ніж на раціональне вирішення внутрішньо-психічних конфліктів [3, 170].

Особливостями розвитку арт-терапії в Україні є: народна творчість, сучасна мультимодальність, об'єднання арт-діяльності та психотерапевтичних форм роботи, переважний розвиток у соціальній сфері та освіті. Метод зцілення за допомогою творчого самовираження, саме зцілення, переживання катарсису, перебування людини в метаграницному буті, змінює її із середини. Зцілення відбувається на рівні духовному і створює гармонію духу і тіла.

Мультимодальність є однією особливістю арт-терапії в Україні. Мультимодальність - використання декількох видів мистецтв, дослідження декількох творчих модальностей [4, с. 47]. Таку мультимодальність ми бачили у всі періоди існування Майдану, це і зародження Євромайдану – кольоро-терапія (жовто-блакитна), музикотерапія («ще не вмерла України»), «перфоманс». У найтривожніші моменти українці на Майдані, загорнувшись у жовто-блакитний стяг, з молитвою «Отче наш», співаючи гімн України, народні пісні і балади, оберігалися, мов щитом, від ворожості злочинної влади, гартували свій дух і гідність. А коли 21 лютого 2014 року над майданом розляглося "Пливе кача..." у виконанні вокальної формації "Піккардійська терція", що стала реквіємом-прощанням за загиблими учасниками Революції гідності, то на Майдані можна було фізично відчувати найвищий пік психологічної напруги, те, заради чого і проводяться всі арт-терапевтичні дії – катарсис – трагічне очищення народу України. «Катарсис» у соціально-культурному аспекті – це найвідоміше у мистецтві пікове переживання, яке здатне актуалізувати швидко трансформацію особистості, великої спільноти, держави і країни в цілому.

Музика Майдану – це психотерапія; це український варіант застосування арт-терапії в дії. Призначення арт-терапії, стверджує В. Беккер-Глош, не в тому, щоб виявляти психічні вади або порушення, навпаки, вона звернена до сильних сторін особистості, а також володіє дивовижною властивістю внутрішньої підтримки і відновлення цілісності людини [5, с. 56].

Список літератури:

1. Ільченко І.С. Арт – терапія: навчальний посібник для студентів / І.С. Ільченко. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. – 150 с.
2. Богданцева І.П. Становлення арт-терапії як засобу впливу на людину / І.П. Богданцева // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Т.153. – Вип. 141. Педагогічні науки. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П.Могили, 2011. – С. 74-79.
3. Вознесенська О.Л., Мова Л.В. Арт-терапія в роботі практичного психолога: використання арт-технологій в освіті / О.Л. Вознесенська. – К.:

Шкільний світ, 2007. – 120 с.

4. Витак Г. Особливості становлення арт-терапії в Україні / Г. Витак // Гуманітарний вісник ЗДІА. Серія «Філософія». – 2014. № – 56. – С. 43–51.

5. Беккер-Глош В. Арт-терапія / В. Беккер-Глош // Міжнародний журнал з арт-терапії «Зцілююче мистецтво». – 1999. – № 1. – С. 42–58.

АЛЕКСЕЕНКО Александра Николаевна,
студентка 3 курса
Факультета философского образования и науки
НПУ имени М.П.Драгоманова

АМБИВАЛЕНТНОСТЬ ЧУВСТВ В ПРОЦЕССЕ ТВОРЧЕСТВА

Человеческие чувства – это многогранная палитра, на которой можно смешать и получить любой оттенок. Это может быть как сочетаемые цвета, так и нет. Но так же насколько чувства интересны у каждого отдельного человека, так же они еще более занимательны у личности творческой. Ведь многие великие каждый день не только испытывают присущие человеку чувства, а так же перед ними открывается мир чувств в творении. Именно с этим сложным амбивалентным явлением нам бы хотелось разобраться.

Разработкой своей концепции чувств во время творчества занимались психологи и философы, а именно Н.А.Бердяев, А.Бэн, Л.С.Выготский, Д. Дидро, А.Я.Зись, Е.П.Ильин, Э.Б.Титченер, Л.Н.Толстой и многие другие. Они рассматривали сам процесс творчества, выделяя его этапы, на которых происходит зарождение идеи, процесс вынашивания и воплощения в жизнь. Но что именно человек чувствует, это уже более глубокий вопрос, который больше рассчитан не на теорию, а на практику. Ведь сложно описать именно эмоции, сложно дать понять человеку свои порывы души.

В психологии существует понятие «рассказать о своих чувствах», а не поделиться ими. Так как это не вещь, а наш собственный индивидуальный опыт, который мы не можем перевоплотить в нечто материальное и продемонстрировать.

Такие философы и психологи, как А. Бэн, Е. Ильин, Л. Выготский писали о том, что человеку в процессе творчества присущи интеллектуальные эмоции.

Под интеллектуальными эмоциями (интеллектуальными чувствами) понимают специфические переживания, возникающие у человека в процессе творческой мыслительной деятельности. А. Бэн относил к интеллектуальным